

УДК 796:37378:796.412

Пушкаръов Ю.В.,

старший викладач кафедри фізичного виховання

Гуманітарного інституту

Київського університету імені Бориса Грінченка;

Ковальчук С.К.,

викладач кафедри фізичного виховання та спорту

Навчально-спортивного комплексу

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

У статті проаналізовано педагогічну практику студентів як провідний і домінуючий засіб підготовки до професійної діяльності. Педагогічна практика є одним із основних засобів формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури.

Ключові слова: *професійні компетенції, фізична культура, студенти, педагогічна практика.*

Актуальність. Професійна компетентність є базовим поняттям і розглядається як система знань, умінь та особистісних якостей, які відповідають змісту професійної діяльності, що передбачає: усвідомлення особистістю своїх прагнень до діяльності — потреб та інтересів; бажань і ціннісних орієнтацій; мотив діяльності, уяви про свою соціальну роль; самооцінку особистих якостей і властивостей як майбутнього фахівця (професійних знань, умінь, навичок, професійно-важливих якостей; регулювання свого професійного становлення) та визначається як готовність до здійснення навчально-виховної діяльності відповідно до конкретних умов, вимог і завдань, а також здатність супроводжувати процес самопізнання, саморозвитку учня, динамізувати його відповідно до конкретних сутнісних задатків кожної дитини [1]. Основний ланцюг, що поєднує всю систему професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури, — педагогічна практика. Вона є провідним, домінуючим засобом підготовки студентів до професійної діяльності та одним із основних засобів формування професійної компетентності майбутніх вчителів з фізичної культури.

Мета роботи. Дослідження впливу педагогічної практики на процес формування професійних компетенцій студентів — майбутніх вчителів фізичної культури.

Матеріали та результати дослідження. Досліджуючи проблеми формування професійних компетенцій майбутніх вчителів фізичної культури, нами було проаналізовано фундаментальні наукові праці з проблеми дослідження, основні напрями і підходи до трактування сутності поняття «професійна компетентність», «педагогічна практика», та визначено, що педагогічна практика полсеідає чільне місце у системі професійно-педагогічної підготовки студентів — майбутніх фахівців галузі «Фізична культура і спорт» [2].

Процес фахової підготовки майбутніх вчителів фізичної культури необхідно розглядати у нерозривному зв'язку з основними компонентами педагогічної діяльності. На основі вивчення змісту професійної компетенції вчителя фізичної культури можна здійснити цілеспрямований пошук механізмів оволодіння нею. Головною умовою якісної та ефективної професійної діяльності є досягнення студентом оптимального рівня педагогічної майстерності. У працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених педагогічну майстерність схарактеризовано як синтез психолого-педагогічних якостей фахівця, який включає суспільно-політичні, методологічні та методичні знання і вміння [3, 4].

Ми визначили, що метою педагогічної практики майбутніх вчителів фізичної культури є набуття спеціалізованих професійних умінь та навичок: організації, планування, проведення навчально-виховної та фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями, ведення облікової та звітної документації з фізичного виховання. Особливе значення набуває оволодіння студентами навичками організації та проведення елементарних досліджень у фізичному вихованні.

У цій роботі на основі проведеного анкетування ми дослідили рівень теоретичних знань студентів IV курсу Київського університету імені Бориса Грінченка за напрямом «Фізичне виховання». Анкета була розроблена на основі отриманих знань, навичок та умінь, якими повинен оволодіти студент четвертого курсу під час вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання». Анкета складалася з 12 питань, які мали одну або кілька правильних відповідей. Всього в анкетуванні взяли участь 20 студентів четвертого курсу, які проходили педагогічну практику в школах № 285 та № 11 м. Києва.

Аналізуючи відповіді студентів на запитання з дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання», ми отримали такі результати.

На запитання, *що є предметом вивчення ТМФВ* (правильна відповідь варіант (а)): а) загальні закономірності фізичного виховання як соціального явища; б) загальні закономірності змагальної діяльності; в) загальні закономірності розвитку і функціонування організму; г) загальні закономірності побудови рухів, правильно відповіли 90 % студентів й 10 % — неправильно.

На запитання, *що є об'єктом вивчення ТМФВ* (правильна відповідь (в)): а) фізичний розвиток людини; б) засоби і методи фізичного виховання; в) процес фізичного виховання різних груп населення, правильно відповіли 85 % студентів, 15 % — неправильно.

На запитання *етапи розвитку ТМФВ як науки пов'язують з...* (правильна відповідь (б)): а) науково-технічним прогресом; б) соціально-економічними формаціями; в) практикою фізичного виховання — правильно відповіли 90 % студентів, 10 % — неправильно. Аналіз анкетних даних засвідчив, що студенти знають, що таке предмет і об'єкт вивчення ТМФВ, з чим пов'язують етапи розвитку ТМФВ як науки та що належить до джерел виникнення і розвитку теорії та методики фізичного виховання; які викладаються розділи у загальних основах ТМФВ. Також студенти знають що таке програма дослідження і які вона має структурні елементи.

На наступному етапі дослідження визначався рівень практичних умінь студентів IV за спеціальністю «Фізичне виховання» під час педагогічної практики у ЗОШ № 286 та ЗОШ № 11. Дослідження визначало, наскільки студент змінив свій рівень майстерності порівняно з початком і закінченням педагогічної практики. Дослідження проводилося після того, як студенти уже мали досвід роботи з учнями на основі практик, що проходили раніше. Спочатку проводилось оцінювання другого уроку під час педагогічної практики. Оцінка здійснювалася за 10 критеріями організаційних компетенцій та професійно важливих якостей студента й вимірювалася за шкалою від 0 до 10 балів. Оцінювали студентів вчителі фізичної культури у ЗОШ № 286 та ЗОШ № 11. На другому етапі дослідження, оцінка здійснювалася на відкритих уроках в кінці педагогічної практики. Оцінювались 10 критеріїв організаційних компетенцій та професійно важливих якостей студента, які вимірювались за шкалою від 0 до 10 балів.

Проаналізувавши результати дослідження, ми визначили базовий рівень практичних умінь і навичок студентів-практикантів та виявили позитивний вплив педагогічної практики на підвищення професійної компетентності.

Так, першим критерієм оцінювання було визначення цілей заняття. Вчителі оцінювали ці вміння студентів на початку і в кінці педагогічної практики й отримали такі результати: на початку оцінку 10 балів отримало 5 % студентів, 9 — 45 %, 8 — 20 %, 7 — 5 %, 6 — 15 % та 5 — 10 %, менше 5 балів не отримав жоден студент. На відкритому уроці оцінку 10 отримали 45 % студентів, 9 — 25 %, 8 — 10 %, 7 — 15 %, 6 — 5 %, 5 балів і менше не отримав жоден студент.

Аналіз результатів дослідження дав можливість визначити базовий рівень практичних вмінь і навичок студентів-практикантів та виявити, що педагогічна практика має значний вплив на підвищення професійної компетентності. Аналіз результатів дослідження засвідчив, що студенти під час педагогічної практики покращили всі 10 критеріїв: визначення цілей заняття, організація учнів для реалізації цілей, відповідність змісту навчального матеріалу поставленим цілям, мотивація діяльності учнів, співпраця вчителя та учнів, включення кожного учня в активну діяльність на основі диференційованого підходу, відповідність змісту навчального матеріалу використаним освітнім технологіям, рівень засвоєння учнями предметного змісту, використання різноманітних методів і засобів навчання, розкриття особистісного потенціалу учнів.

Таким чином, аналізуючи результати анкетного опитування, що проводилося на базі загальноосвітніх шкіл № 286 та № 11 м. Києва під час педагогічної практики студентів IV курсу спеціальності «Фізичне виховання», було доведено, що студенти знають, що таке предмет і об'єкт вивчення ТМФВ, з чим пов'язують етапи розвитку ТМФВ як науки, що відносять до джерел виникнення та розвитку теорії і методики фізичного виховання; які викладаються розділи у загальних основах ТМФВ. Також студенти знають, що таке програма дослідження і які вона має структурні елементи.

Висновки. Аналіз результатів дослідження доводить, що студенти під час педагогічної практики покращили всі 10 критеріїв: визначення цілей заняття, організація учнів для реалізації цілей, відповідність змісту навчального матеріалу поставленим цілям, мотивація діяльності учнів, співпраця вчителя та учнів, залучення кожного учня до активної діяльності на основі диференційованого підходу, відповідність змісту навчального матеріалу використаним освітнім технологіям, рівень засвоєння учнями предметного змісту, використання різноманітних методів і засобів навчання, розкриття особистісного потенціалу учнів. Це означає, що поєднання теоретичних знань з педагогічною практикою

допоможуть студентам після закінчення ВНЗ самостійно підвищувати рівень своєї освіченості й професійної підготовки, знаходити принципово нові способи вирішення проблем науки і практики.

Джерела

1. Абрамова В.В. Формирование профессиональной компетентности будущих учителей физической культуры / В.В. Абрамова. — Тирасполь, 2006. — 229 с.
2. Концепція педагогічної компетенції [Електронний ресурс] / Банашко Л.В., Севастьянова О.М., Крищук Б.С., Тафінцева С.І. — Режим доступу : <http://www.kgpa.km.ua/?q=node/233>
3. Волкова С.С. Формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури [Електронний ресурс] / С.С. Волкова. — Режим доступу : <http://www.rusnauka.com/.../27099.doc.htm>
4. Гогунев Е.Н. Профессионально-психологическая компетентность специалиста по физической культуре и спорта / Е.Н. Гогунев // Теория и практика физической культуры. — 2005. — № 4. — С. 42–44.

В статье проанализирована педагогическая практика студентов как ведущее и доминирующее средство подготовки к профессиональной деятельности. Педагогическая практика является одним из основных средств формирования профессиональной компетентности будущих учителей физической культуры.

Ключевые слова: профессиональные компетенции, физическая культура, студенты, педагогическая практика.

The article provides the analysis of students' pedagogical practice as leading and predominant mean in preparation to the professional activity. Pedagogical practice is one of the main means in development of future physical culture teachers' professional competence.

Key words: professional competencies, physical culture, students, pedagogical practice.